

76
SETEMBRE
2013

¿FI O PRINCIPI DEL SOMNI INDI? Modi vs Gandhi el 2014

Nicolás de Pedro, Investigador Principal, CIDOB

L'Índia afronta una conjuntura complicada. La ralentització de la seva economia està provocant un incipient pessimisme sobre el seu model de creixement i alimentant la percepció que l'actual cicle polític, sota el Govern de Manmohan Singh, està esgotat. L'escenari encara no està fixat formalment, però tot indica que Narendra Modi i Rahul Gandhi seran els principals contendents a les decisives eleccions generals previstes per al maig de 2014. Narendra Modi, ministre cap de l'Estat de Gujarat, serà el cap de llista del Bharatiya Janata Party (BJP) (Partit del Poble d'Índia), principal partit de l'oposició i d'ideologia nacionalista hindú. Rahul Gandhi, hereu de la dinastia Nehru-Gandhi, serà, si es compleixen els pronòstics, el candidat de l'actualment governant, partit del Congrés (Indian National Congress).

La nominació de Modi per part del BJP ha tingut un considerable impacte mediàtic i ha obert un intens debat dins i fora de l'Índia. Els seus seguidors estan convençuts que marcarà una època i llançarà al país, definitivament, pel camí del creixement i la liberalització econòmica. Impressió que,

despullada d'aquest entusiasme, també subscriuen nombrosos observadors estrangers pels qui Modi representa l'opció més consistent des d'un punt de vista econòmic. Per la seva banda, Rahul Gandhi (al qual, tant el públic com els mitjans, anomenen simplement Rahul) es manté elusiu sobre les seves intencions.

La falta de reacció del Congrés està permetent a Modi marcar el tempo polític i a molts veure'l, prematurament, com a virtual guanyador. Modi, reconegut nacionalista hindú, és una figura controvertida que polaritza el debat polític. Així, l'entusiasme que genera entre els seus seguidors és proporcional al rebuig que provoca entre els seus detractors, els quals temen que alteri les bases seculars i plurals sobre les que s'ha construït l'Índia contemporània. En contrast, Rahul es presenta com a dipositari de les essències nehruvianas i del partit del Congrés.

Les eleccions no seran només cosa de dos. L'eclosió de partits regionals i de casta ha fragmentat el panorama polític indi i imposat l'establiment d'àmplies coalicions, de fins a més de deu partits, a la Lok Sabha (Cambra baixa).

L'Índia afronta una conjuntura complicada. La ralentització de la seva economia presagia tensions polítiques i socials i està posant en qüestió l'abast del seu ascens internacional.

Narendra Modi (BJP) i Rahul Gandhi (Partit del Congrés) seran els principals contendents en les decisives eleccions generals previstes per al maig de 2014. L'antagonisme entre tots dos dominarà l'escena política índia els propers mesos.

Modi és un líder carismàtic que compta amb una sòlida experiència de Govern, mentre que la carrera de Rahul Gandhi es redueix, de moment, al seu ascens dins del Partit del Congrés.

Modi representa una opció més consistent des d'un punt de vista econòmic i compta amb un creixent recolzament entre el sector de negocis local i internacional. Rahul Gandhi ofereix un missatge (i un historial) menys definit i sembla apostar pels grans programes de subsidis públics.

Modi provoca i atreu a parts iguals l'atenció dels mitjans i rep una cobertura equiparable a la d'una estrella de Bollywood. Rahul Gandhi, per contra, sol defugir la premsa.

L'escenari sembla preparat per a una contundent victòria de Modi, però resulta prematur veure'l ja com a virtual guanyador. El 'fenomen Modi' sembla sòlid, però el seu impacte més enllà de Gujarat i de les grans ciutats, segueix sent una incògnita. A més, el seu perfil excessivament safranat, color tradicional del nacionalisme hindú, pot acabar tornant-se en contra seva i galvanitzar el vot cap al Congrés o altres partits.

El partit del Congrés lidera la United Progressive Alliance, mentre que el BJP fa el mateix amb la coalició de centre-dreta National Democratic Alliance. D'aquesta manera, la capacitat de cadascun d'ells per aglutinar suports parlamentaris resultarà crucial. I el context econòmic advers no facilitarà l'articulació d'una coalició parlamentària que sostingui un nou Govern. La desacceleració del creixement presagia tensions polítiques i socials i està posant en qüestió l'abast de l'ascens de l'Índia.

Els economistes indis discrepen a l'hora d'explicar les causes d'aquesta ràpida deterioració del quadre macroeconòmic. Però sí hi ha un cert consens entre ells i els seus col·legues foranis en quant a la naturalesa política (i en part autoinfligida) d'aquesta situació.

La fi de l'Índia emergent?

L'Índia va superar de forma ràpida i, aparentment, solvent la crisi global de 2008. De fet, l'índex de creixement va aconseguir al 2010 la xifra rècord del 10,5 per cent (Banc Mundial). No obstant això, al 2011 va baixar al 6,3 (Banc Mundial) i al 2012 es va reduir fins al 5,2 (BBVA Research). Les estimacions per al conjunt de 2013 oscil·len entre el 5,7 i el 4,5 per cent. Hi ha veus que ja alerten del risc d'estancament i taxes del 8-9 per cent, com les del període 2003-2008, semblen ara inassolibles. L'Índia es troba en meitat d'un procés d'expansió demogràfica, amb una població jove (una mitjana d'edat de 26,7 anys) que ha de ser absorbida pel mercat laboral, pel que es precisa una taxa de creixement anual d'entre el 7 i el 8 per cent. El ritme de reducció de la pobresa extrema durant els últims 10 anys (uns 200 milions de pobres han abandonat aquesta categoria) s'ha vist pràcticament neutralitzada per les altes taxes de natalitat.

El dèficit per compte corrent es va elevar fins a un 4,2 per cent del PIB al període 2011-12, amb pics de gairebé tres punts per sobre d'aquesta mitjana interanual, i ja s'apunta al fet que la dada de 2013 podria ser bastant pitjor. Les importacions de petroli i or estan al centre d'un problema que, segons alguns experts, comporta el risc de provocar una crisi de la balança de pagaments. El dèficit fiscal també està en ascens. Al 2011-12 va representar un 5,8 per cent del PIB. La confluència de tots dos dèficits –per compte corrent i fiscal– suposa que l'economia índia resulti “més vulnerable a xocs que la major part de mercats emergents, afectant negativament l'estabilitat macroeconòmica, empenyent a l'alça la inflació, minant el creixement i deixant escàs marge per acomodar la política monetària”¹.

La inflació, en efecte, va arribar al 10,1 per cent al 2012 i de nou, les expectatives apunten a una dada encara pitjor pel 2013. De fet, en opinió d'Ashoka Mody, exfuncionari del FMI i investigador visitant a Princeton i Bruegel, “L'Índia ha desenvolupat una tendència a la inflació crònica [deguda a] la infeliç combinació de colls d'ampolla per al subministrament (causats per les pobres infraestructures) i una demanda excessiva (gràcies als persistents dèficits públics)”². Aquesta inflació és una de les raons per les quals la depreciació de la rupia, d'un 20 per cent pel que fa al dòlar en els últims cinc mesos, no ha redundat positivament ni en les exportacions (que s'han reduït) ni en la competitivitat internacional de l'economia índia.

Els economistes indis discrepen a l'hora d'explicar les causes d'aquesta ràpida deterioració del quadre macroeconòmic. Però sí hi ha un cert consens entre ells i els seus col·legues foranis en

quant a la naturalesa política (i en part autoinfligida) d'aquesta situació. També coincideixen en la necessitat peremptòria de desenvolupar les infraestructures i el sector manufacturer; de impulsar una major liberalització, una simplificació burocràtica i fiscal; i de disminuir els subsidis a combustibles, com el dièsel o el querosè domèstic, per aconseguir una major eficiència i reduir la factura energètica. Es tracta de debats socialment delicats i viciats pels interessos creats, però que han de ser abordats atès que l'estabilitat econòmica i financera del país està en joc.

Modi vs Gandhi en clau econòmica

Sembla que Narendra Modi porta avantatge sobre Rahul Gandhi en matèria econòmica. Basa la seva popularitat en els alts índexs de creixement de Gujarat durant els seus més de dotze anys de mandat. Gujarat, un Estat tradicionalment ric i amb vocació comercial i exportadora, ha crescut a una mitjana del 10 per cent anual en l'última dècada i no s'ha vist afectat, almenys de moment, per l'actual conjuntura. Per contra, Rahul Gandhi ofereix un missatge (i un historial) menys consistent i sembla apostar per la línia tradicional del partit del Congrés caracteritzada per l'intervencionisme del Govern i els grans programes de subsidis públics.

‘Desenvolupament’ és la paraula fetitxe de Modi qui, a més, ha sabut conrear una imatge de gestor eficient i, amb el seu estil auster i frugal, de lluitador creïble i honest contra la corrupció. Amb el seu lema “*pro-active, pro-people, good governance*” es dirigeix a una audiència transversal i, de pas, fa referència a tot allò que alimenta la irritació de molts ciutadans indis amb el partit del Congrés: l'absència d'iniciativa, els grans escàndols de corrupció i l'aparent falta d'alternatives (i de discurs) més enllà de la dinastia Nehru-Gandhi.

1. Sumedh Deorukhkar i Alicia Garcia-Herrero (2013), “Five challenges for India in 2013”, Press Article, BBVA Research, January 3.

2. Ashoka Mody (2013), “The Rupee's Wake-Up Call”, Project Syndicate, 04 July.

L'aposta per crear un entorn amigable per als negocis i la iniciativa empresarial és una altra de les banderes d'un Modi que ha aconseguit atreure a grans companyies com Ford, Maruti, Suzuki o Tata Motors a Gujarat. Els seus crítics argüeixen que, malgrat tot, estats com Maharashtra, Tamil Nadu, Karnàtaka o Andhra Pradesh, han atret un volum bastant major d'inversió estrangera directa en els últims cinc anys. Però el desenvolupament d'infraestructures i l'electrificació de tots els pobals de Gujarat permeten a Modi realitzar analogies entre el seu model i el de la Xina, el desenvolupament del qual genera fascinació entre bona part de la classe mitjana índia. I és, precisament, la seva aparent capacitat per galvanitzar el suport de les classes mitjanes urbanes al llarg del país el més rellevant i interessant del 'fenomen Modi'. Per a molts membres d'aquesta nova Índia, Modi representa l'esperança en un Govern diferent i la possibilitat de crear una mena d' "Indian dream" a l'estil del somni americà.

Amb el seu lema "minimum Government, maximum governance" Modi resumeix la seva aposta per una major liberalització econòmica i reducció del sector públic. Els seus seguidors parlen ja del Muditva com a nou paradigma del BJP, en al·lusió al *Hindutva* (Hinduitat), tradicional eix del nacionalisme hindú, i es refereixen a ell com el futur Ronald Reagan o Margaret Thatcher indi. Modi compta amb un creixent recolzament entre el sector de negocis local i internacional. Jim O'Neill, columnista de Bloomberg i abans a Goldman Sachs on es va fer mundialment cèlebre en encunyar l'acrònim BRIC, ha arribat a fer públic el seu recolzament a Modi qui, en la seva opinió, "és bo en economia i això és alguna cosa que l'Índia necessita desesperadament en un líder"³.

Per la seva banda, Rahul Gandhi centra els seus missatges en la creixent bretxa "entre dues Índies", una qüestió apressant i difícilment defugible en un país en el qual 900 milions de persones segueixen vivint amb menys de dos dòlars al dia i en el qual gairebé un 70 per cent de la població segueix sent rural. Però la qüestió no és tant la gravetat d'aquests desequilibris com la solvència del partit del Congrés per promoure mesures eficaces de redistribució de la riquesa. Grans programes de subsidis públics impulsats pel govern de Manmohan Singh com el de garantia de l'ocupació rural o la llei de seguretat alimentària, actualment en debat, tenen finalitats lloables, però ofereixen o és previsible que ofereixin pobres resultats. Fonamentalment perquè no ajuden a corregir les causes dels desequilibris i greixen un sistema capturat per la corrupció.

A més, resulta inconsistent, tal com assenyala Pratab Bhanu Mehta, president del Center for Policy Research (Delhi), que els líders del partit del Congrés "es queixin dels problemes de governança de l'Índia sense assumir que ells, de fet, són el centre del Govern" i no se sentin preocupats per l'ampliació d'aquesta bretxa "sent el partit dominant [...] i havent

governat l'Índia durant 53 [56] dels 64 [67] anys des de la independència al 1947"⁴. La dificultat del partit del Congrés per articular una narrativa sòlida sobre les reformes econòmiques i l'ascens e l'Índia resulta, no obstant això, paradoxal. Els impulsors i arquitectes de les reformes de 1991 van ser Manmohan Singh, actual primer ministre i llavors ministre de Finances, i Narasimha Rao, llavors primer ministre. Ells van posar els fonaments d'aquesta Índia emergent. No obstant això, el partit del Congrés ha tingut dificultats per fer seves aquelles reformes i convertir-les en un dels seus eixos discursius.

Per a molts membres d'aquesta nova Índia, Modi representa l'esperança en un Govern diferent i la possibilitat de crear una mena d' "Indian dream" a l'estil del somni americà.

Modi vs Gandhi en clau política

Els perfils de Modi i Gandhi difícilment podrien ser més diferents. Modi és un líder carismàtic que compta amb una sòlida experiència. Exerceix com a ministre cap de Gujarat des de fa més de dotze anys i ha guanyat còmodament tres eleccions estatals, l'última al desembre de 2012. Per contra, Rahul Gandhi no gaudeix de cap experiència de govern i la seva participació en campanyes electorals ha resultat, fins al moment, decebedors per al Congrés. La seva carrera es redueix al seu ascens, com a cap de les joventuts en 2007 i vicepresident des de gener de 2013 dins del propi partit, presidit per la seva mare Sonia Gandhi des de 1998.

Fa anys que Modi sona com a aspirant a primer ministre del BJP i, sense ser explícit, mai ha dissimulat la seva ambició. Rahul, per la seva banda, es mostra dubitatiu sobre la seva carrera política. A l'octubre de 2012 va renunciar a formar part del gabinet de ministres del Govern de Singh. D'igual forma, el partit es resisteix a nomenar-ho oficialment com el seu candidat a primer ministre. I la veritat és que ni està obligat ni resulta necessari. Com a sistema parlamentari, el primer ministre és triat per la Lok Sabha constituïda després de les eleccions, moment en el qual els partits han de nomenar oficialment als seus candidats. Una qüestió diferent és el cost electoral de la seva no nominació enfront de l'aposta tan forta del BJP a favor de Narendra Modi.

La relació de tots dos amb els mitjans de comunicació també contrasta. Modi provoca i atreu a parts iguals l'atenció dels mitjans i rep una cobertura equiparable a la d'una estrella de Bollywood. A més, sigui per visitar una regió inundada després del monsó sigui per pronunciar un discurs a Delhi, no descarta mai la dimensió mediàtica dels seus actes. També és conegut com el "rei de les xarxes socials". A *Twitter* compta amb gairebé dos milions de seguidors, molts d'ells

3. Jim O'Neill (2013), "A 10-Step Program for India's Economy", Bloomberg, June 23.

4. Pratab Bhanu Mehta (2012), "How India Stumbled. Can New Delhi Get Its Groove Back?", Foreign Affairs, July/August, pp. 70-71.

fervorosos simpatitzants en campanya permanent⁵. A més, aposta per mecanismes nous per fer campanya, incloent un marxandatge completament centrat en ell (al més pur estil nord-americà) o l'ús d'hologrames amb la seva figura en 3D per participar simultàniament en diferents mítings. Rahul, per contra, sol defugir a la premsa. La seva actitud ve des de lluny i sembla motivada, sobretot, pel desig de salvaguardar la seva intimitat després d'haver nascut en el si de la "primera família" índia. Com a resultat, Rahul compta amb una presència mediàtica molt menor i els seus perfils oficiosos a *Twitter* no superen els 40 mil seguidors.

Rahul Gandhi, igual que el partit del Congrés, presenta un perfil ideològic menys marcat que Modi, encara que es presenta com l'opció de centre-esquerra. El partit del Congrés és, en paraules de Rubén Campos, expert a Àsia Meridional, "una màquina de guanyar eleccions, despullada d'ideologia", la qual cosa pot ser tant una fortlesa (flexibilitat a l'hora d'aconseguir pactes regionals) com una debilitat (en ser

L'apel·lació de Rahul a vells eslògans nehruvians sobre secularisme i pluralisme resulta vaga i poc elaborada, però guanya consistència en la confrontació amb Modi i el BJP. Narendra Modi és un reconegut nacionalista hindú, qüestió que desperta molts recels.

percebut com a inconsistent o dubtós per part de l'electorat). L'apel·lació de Rahul a vells eslògans nehruvians sobre secularisme i pluralisme resulta vaga i poc elaborada, però guanya consistència en la confrontació amb Modi i el BJP. Narendra Modi és un reconegut nacionalista hindú, qüestió que desperta molts recels. Els seus detractors l'acusen de simpatia, quan no complicitat, amb l'esclat de violència comunal a Gujarat al març de 2002, moment en el qual ja exercia de ministre cap d'aquell Estat.

Les sospites de connivència policial i governamental van ser el més preocupant d'uns disturbis que es van saldar amb diversos centenars de morts, majoritàriament musulmans (de 1.000 a 2.500 segons les fonts). Els agressors hindús van estar ben organitzats i proveïts, incloent censos que els van permetre identificar i trobar a les seves víctimes. Judicialment mai s'ha provat cap implicació de Modi i ell sempre ha rebutjat les acusacions de passivitat amb la mateixa fermesa que s'ha negat a disculpar-se o mostrar penediment pel succeït.

Aquesta fermesa li ha convertit en l'heroi dels nacionalistes hindús més radicals, però amenaça amb truncar el seu ascens al poder a Delhi. Modi, per això, centra la seva campanya en qüestions econòmiques i rebaixa el seu perfil *hindutva*. El passat 11 de juliol, per exemple, va publicar un

tuit conciliador a l'inici del Ramadà⁶. Però ni resulta tan senzill conciliar-se amb tots ni és una basa que els seus detractors estiguin disposats a deixar escapar fàcilment. En una entrevista publicada per l'agència Reuters pocs dies després, a la pregunta de si es penedia de la violència de 2002 va respondre amb una desafortunada analogia en la qual indicava que com a ésser humà se sentiria compungit fins i tot si anant en un cotxe, encara que no ho conduís ell, aquest atropellés a un gosset⁷. Declaració que, òbviament, va provocar nombroses mostres d'indignació i una considerable revolada mediàtica.

Perspectives per al futur immediat

L'escenari sembla preparat per a una contundent victòria de Modi, al que alguns veuen ja com a virtual guanyador. El 'fenomen Modi' sembla sòlid, però més enllà de Gujarat i de les grans ciutats, el seu impacte segueix sent una incògnita. D'altra banda, el seu perfil excessivament safranat, color tradicional del nacionalisme hindú, pot acabar tornant-se en contra seva i galvanitzar el vot cap al Congrés o altres partits. A més, queda per veure la resposta del Congrés, partit al que amb freqüència se sol donar per mort però que, gairebé 70 anys després de la independència, segueix sent la principal força política del país i és competitiu en, almenys, 400 de les 545 circumscripcions electorals.

D'igual forma, la manera personalista i autoritària d'entendre el lideratge per part de Modi també desperta dubtes sobre la seva capacitat per aglutinar, primer, al BJP, partit conegut pels seus dissensions internes i, segon, una coalició parlamentària àmplia. Tot indica que el partit que rebi més escons, sigui el BJP o el Congrés, haurà d'articular una coalició amb diversos partits per formar govern. Tampoc cal descartar un ascens de l'anomenat Tercer Front, etiqueta emprada per agrupar a partits comunistes, regionals i de casta. El partit del Congrés i el BJP han aconseguit conjuntament 283 i 323 escons del total de 545 a les dues últimes eleccions (2004 i 2009). És a dir que tan sols suposen una mica més de la meitat de la Cambra i tant el Congrés, amb 204 escons, com el BJP, amb 117, caminen lluny de la majoria absoluta (272 escons).

Finalment, un element que no està concentrant massa atenció, però podria jugar algun paper és el de les mobilitzacions socials al carrer. El conegut activista social Anna Hazare, per exemple, ha declarat que ni Modi ni Rahul Gandhi li semblen

5. L'únic polític indi que compta amb un nombre de seguidors i presència similar a la d'Modi a *twitter* és Shashi Tharoor, membre de la Lok Sabha pel partit del Congrés i reconegut intel·lectual i escriptor. El primer ministre Singh compta amb aproximadament 800.000 seguidors en aquesta xarxa social.

6. "Happy Ramzan. May this holy month bring joy, peace & prosperity in our lives".
7. "If someone else is driving a car and we're sitting behind, even then if a puppy comes under the wheel, will it be painful or not? Of course it is. If I'm a chief minister or not, I'm a human being. If something bad happens anywhere, it is natural to be sad" Ver Ross Colvin and Satarupa Bhattacharjya (2013), "The remaking of Narendra Modi", Special Report, Reuters, July.

“acceptables” com a primer ministre. La inesperada reacció de ràbia ciutadana que va provocar la brutal agressió sexual al contra una jove estudiant a Delhi al desembre de 2012 va posar de manifest el latent malestar d’una població jove més diversa i nombrosa del que es creia, doncs incloïa a col·lectius com els estudiants universitaris normalment considerats com a guanyadors del procés de globalització indi. Aquest esdeveniment, evidenciava a més el xoc de mentalitats entre una Índia moderna i globalitzada i una altra tradicional i arcaica, que conviuen en un mateix espai urbà, les línies divisòries del qual són tan difícils de traçar com les arestes d’aquesta nova Índia.